

Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων
“Reinventing European Solidarity and Raising Tolerance” – RESTART
Γραφείο Ενημέρωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
Αθήνα 3 Φεβρουαρίου 2017.

3η Θεματική: **Δυνατότητες διαχείρισης των προσφυγικών ροών σε Τοπικό και Εθνικό επίπεδο.**

“Το πρόγραμμα φιλοξενίας προσφύγων στη Λιβαδειά”

Θέλω να αρχίσω επισημαίνοντας τη διαφορά του τοπικού πεδίου σε σχέση με το εθνικό επίπεδο, που δεν είναι μόνο ποσοτική αλλά και ποιοτική. Ο σχεδιασμός στο εθνικό πεδίο έχει να κάνει πρωτευόντως με αριθμούς ενώ σε τοπικό επίπεδο έχει να κάνει με πρόσωπα. Αυτή η διάκριση είναι συχνά αιτία προστριβών και αντιπαράθεσης ανάμεσα στην κεντρική εξουσία και τις τοπικές κοινωνίες. Σε ό,τι αφορά το προσφυγικό ζήτημα, που είναι μια μεγάλη πληγή του σύγχρονου πολιτισμού, ο συντονισμός και η εναρμόνιση του εθνικού σχεδιασμού με τις τοπικές πολιτικές διαχείρισης, είναι επείγουσα ανάγκη.

Στη μικρή μου παρέμβαση θα μιλήσω για την περίπτωση της Λιβαδειάς ως παράδειγμα καλής πρακτικής στον τρόπο φιλοξενίας προσφύγων.

Στη Λιβαδειά, με την πολύτιμη συμβολή του Υπουργού Μεταναστευτικής πολιτικής Γιάννη Μουζάλα, υλοποιείται το πρόγραμμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για «διαμονή αιτούντων άσυλο και υποψηφίων μετεγκατάστασης», το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και προβλέπει φιλοξενία προσφύγων σε διαμερίσματα. Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε δοκιμαστικά το τελευταίο τρίμηνο του 2016 και, μετά την επιτυχία του, ανανεώθηκε για ολόκληρο το 2017.

Το διάστημα από τον Νοέμβριο ως τον Δεκέμβριο του 2016 στεγάσαμε σε 26 διαμερίσματα 151 ωφελούμενους. Τον Ιανουάριο του 2017 προστέθηκαν άλλοι 69 ωφελούμενοι σε 12 διαμερίσματα, φτάνοντας συνολικά τον αριθμό των 220 - αξίζει να σημειωθεί ότι οι 129 είναι μικρά παιδιά. Τα άλλα 17 διαμερίσματα που προβλέπονταν από τη σύμβαση ήταν έτοιμα, πλήρως εξοπλισμένα και ανέμεναν/αναμένουν τους υπόλοιπους 110 ωφελούμενους. Ο στόχος, για το 2016 εκπληρώθηκε 100%, όσον

αφορά στην εύρεση των 55 διαμερισμάτων ενώ στον αριθμό των ωφελουμένων, σημειώνω ότι ο τρόπος και ο χρόνος έλευσής τους είναι αποκλειστική αρμοδιότητα της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε.

Η σύμβαση για το 2017 αφορά συνολικά σε 420 ωφελουμένους σε 70 διαμερίσματα. Ο Δήμος Λεβαδέων επέλεξε να μην εκτελέσει το πρόγραμμα σε συνεργασία με ΜΚΟ και το έθεσε στην ευθύνη της Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης, ΚΕΔΗΛ, η οποία έχει εμπειρία από το πρόγραμμα «*Βοήθεια στο σπίτι*», που παρέχει φροντίδα στους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας και μπορεί να είναι πιο ευέλικτη στις διαδικασίες λήψης και υλοποίησης των αποφάσεων.

Η Ύπατη Αρμοστεία είχε επιφυλάξεις για το αν μπορεί ένας Δήμος να έχει την οργανωτική ευελιξία και την επιχειρησιακή ικανότητα να εφαρμόσει μόνος του, χωρίς ΜΚΟ, το πρόγραμμα.

Ωστόσο η ΚΕΔΗΛ, με την ενεργή στήριξη της Δημοτικής Αρχής κατάφερε να αντεπεξέλθει παρά τα ασφυκτικά χρονικά περιθώρια για την εξεύρεση κατάλληλων διαμερισμάτων, τη λήψη όλων των διοικητικών αποφάσεων από τα όργανα του Δήμου και της ΚΕΔΗΛ, την πρόσληψη του εξειδικευμένου προσωπικού για την υποστήριξη του προγράμματος, έτσι ώστε να είναι εφικτή η φιλοξενία των προσφύγων από το Νοέμβριο.

Εκτός από τη διοικητική και οργανωτική διαχείριση, για την εκτέλεση του προγράμματος, η μεγαλύτερη πρόκληση για την Δημοτική αρχή ήταν και είναι η διαχείριση της ενσωμάτωσης των προσφύγων στην τοπική κοινωνία.

Γνωρίζουμε ότι μέσα στις συνθήκες της βαθιάς κρίσης που βιώνουμε, η κοινωνία μπορεί να γίνει αρνητική: αναπτύσσονται συντηρητικά και αμυντικά αντανακλαστικά και πολλές κοινωνικές ομάδες γίνονται ευάλωτες στα ξενοφοβικά και ρατσιστικά μοτίβα.

Στη Λιβαδειά η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε από την τοξική συμπεριφορά ενός τμήματος της δημοτικής αντιπολίτευσης, το οποίο στήριξε την πολιτική εκμετάλευση στην υποδαύλιση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, κρυπτόμενο κάτω από τον μανδύα της υπεράσπισης του δικαιώματος των προσφύγων να ζήσουν σε ανθρώπινες

συνθήκες ζωής. Έτσι, στις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου έχυαν κροκοδείλεια δάκρυα για τους πρόσφυγες, ενώ, την ίδια στιγμή στις συγκεντρώσεις δημοτών και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κινδυνολογούσαν και διοχέτευαν εμπρηστικό, ξενοφοβικό λόγο.

Άλλωστε η προσχηματικότητα του ενδιαφέροντός τους επιβεβαιώθηκε από το γεγονός ότι απ' όταν άρχισε η έλευση των προσφύγων μέχρι σήμερα δεν έχουν εμφανιστεί ποτέ και πουθενά.

Η Δημοτική Αρχή αντιμετώπισε τους κοινωνικούς φόβους με ενημέρωση και την κινδυνολογία με εμμονή στην θέση αρχής, ότι η Λιβαδειά θέλει να υποδεχτεί πρόσφυγες θύματα πολέμου, έχοντας την υποστήριξη του Δικτύου αλληλεγγύης που δραστηριοποιείται στη Λιβαδειά από το 2015.

Μέσα σε ένα νοσηρό κλίμα συκοφαντίας και διαστρευλώσεων η Δημοτική Αρχή δεν σταμάτησε να αναζητά την καλύτερη λύση.

Με τον ερχομό των πρώτων οικογενειών προσφύγων στη Λιβαδειά, οι φοβίες και οι ανησυχίες των καλοπροαίρετων δημοτών άρχισαν να εξαλείφονται. Όσοι δημότες έρχονται σε επαφή με τους πρόσφυγες διαπιστώνουν ότι πρόκειται για οικογένειες με μικρά παιδιά, φιλήσυχους και αξιοπρεπείς ανθρώπους, που επιθυμούν να μετεγκατασταθούν σε άλλη χώρα και επιζητούν καλύτερη ζωή, που δεν μπορούν να έχουν πλέον στην χώρα τους αλλά ούτε και στη δική μας.

Η υποδοχή των προσφύγων που έρχονται σταδιακά, κατά ομάδες, στην πόλη παίζει σημαντικό ρόλο στην ομαλοποίηση της ένταξης των προσφύγων στον κοινωνικό ιστό. Γίνεται με ένα μικρό τελετουργικό όπου παρευρίσκονται η Δήμαρχος, ο πρόεδρος της ΚΕΔΗΛ, Δημοτικοί Σύμβουλοι, το προσωπικό της ΚΕΔΗΛ, εκπρόσωποι του Δικτύου Αλληλεγγύης για τους Πρόσφυγες και δημότες. Επιπλέον, σε κάθε υποδοχή νέων ωφελουμένων παρευρίσκονται πρόσφυγες που έχουν ήδη εγκατασταθεί στην πόλη, επιβεβαιώνοντάς τους ότι η διαμονή τους στη Λιβαδειά είναι πολύ καλή και ασφαλής.

Ο φόβος τους για το άγνωστο μέρος στο οποίο έρχονται να εγκατασταθούν υποχωρεί μετά την θερμή υποδοχή και τα στεναχωρημένα και ταλαιπωρημένα πρόσωπά τους αρχίζουν να φωτίζονται.

Μετά το καλωσόρισμα ενημερώνονται για τα πρακτικά θέματα της διαμονής τους από τα μέλη της υποστηρικτικής ομάδας.

Οι φιλοξενούμενοι πρόσφυγες δηλώνουν ότι είναι τυχεροί που, μετά από τη μακρά διαμονή τους σε hot-spots και camps, βρίσκουν στη Λιβαδειά έναν διαφορετικό, ποιοτικό, ανθρώπινο τρόπο διαβίωσης, ότι νιώθουν ασφάλεια και εξοικείωση με την πόλη και τους κατοίκους της.

Σήμερα πολλοί ωφελούμενοι έχουν σχεδόν ανεξαρτητοποιηθεί, κυκλοφορούν μόνοι τους, φροντίζουν οι ίδιοι τις καθημερινές τους ανάγκες και δημιουργούν κοινωνικές σχέσεις μεταξύ τους.

Επίσης, θέλω να αναφέρω με μεγάλη ικανοποίηση ότι η ένταξη των προσφυγόπουλων στα σχολεία έγινε με ιδιαίτερα ομαλό και θετικό τρόπο, με ελάχιστες αντιδράσεις. Σε αυτό έπαιξε μεγάλο ρόλο η ενεργοποίηση και η προετοιμασία εκ μέρους της Περιφερειακής Διεύθυνσης, των διευθυντών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των διευθυντών και των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων των σχολείων που επιλέγησαν για την εκπαίδευσή τους.

Δυσκολίες και ωφέλη από το πρόγραμμα

Μιλώντας γενικά θα υποστηρίξω ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας είναι η εκπόνηση μιας πολιτικής που εξασφαλίζει τη δυναμική ισορροπία ανάμεσα στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και τα δικαιώματα των προσφύγων. Αυτό σημαίνει ότι τα δικαιώματα των προσφύγων από το διεθνές δίκαιο δεν πρέπει να αντιστρατεύονται τα δικαιώματα των δημοτών, **ούτε οι δημότες να αισθάνονται ότι υπολείπονται σε φροντίδα σε σχέση με τους πρόσφυγες, ακόμα κι αν πρόκειται για λανθασμένη εντύπωση.**

Εδώ επισημαίνω μια διαφοροποίηση και μέσα στο ίδιο το τοπικό επίπεδο, ανάμεσα σε μεγάλους και μικρούς Δήμους, ανάμεσα, για παράδειγμα, στην Αθήνα και τη Λιβαδειά: η εκδήλωση ακόμη και μιάς μεμονωμένης παραβατικής συμπεριφοράς στη μικρή, κλειστή κοινωνία, διογκώνεται και μπορεί να γεννήσει συντηρητικά αντανάκλαστικά που θα βάλουν σε κίνδυνο το πρόγραμμα. Για τον Δήμο Λεβαδέων είναι, λοιπόν, πιο επιτακτική η ανάγκη για ενίσχυση των δομών κοινωνικής προστασίας (κοινωνικό

παντοπωλείο, φαρμακείο, ιατρείο, λειτουργία του κοινωνικού συσσιτίου και του Κέντρου Κοινότητας, καθώς και τα κοινωνικά επιδόματα).

Ταυτόχρονα απαιτείται η πιο συστηματική και καθημερινή ενημέρωση των δημοτών.

Τα ωφέλη από το πρόγραμμα είναι σημαντικά και θα τα αναφέρω επιγραμματικά:

Πρώτα απ' όλα η καλλιέργεια των αξιών της αλληλεγγύης και του ανθρωπισμού στην καθημερινή πρακτική εφαρμογή της πολιτικής μας.

Δεύτερον, ο πλούτος της πολιτιστικής πολυμορφίας με τον οποίο έρχεται σε επαφή η κοινωνία μας. Αυτός ο πλούτος είναι αμοιβαίος. Κι εμείς θέλουμε να ενημερωθούν οι φιλοξενούμενοί μας για τη χώρα μας και την ιστορία της περιοχής μας. Γι' αυτό το λόγο, έχουμε εκδώσει ενημερωτικά έντυπα σε ελληνικά, αγγλικά και αραβικά, με πληροφορίες για την πόλη της Λιβαδειάς, ιστορικά στοιχεία για τα μνημεία, πληροφορίες σχετικά με τοπικά ήθη, έθιμα και παραδόσεις του τόπου μας. Θέλουμε οι φιλοξενούμενοί μας να είναι ισόβιοι φίλοι της πόλης μας και της χώρας μας, όπου κι αν βρεθούν στη συνέχεια της ζωής τους.

Τρίτον, το οικονομικό όφελος για την τοπική κοινωνία που δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητο. Αφορά σε χρήματα που διοχετεύονται στην τοπική αγορά, σε επανάχρηση κτηριακού αποθέματος, σε προσλήψεις προσωπικού στις δομές στήριξης, στην ενίσχυση με πρόσληψη προσωπικού του νοσοκομείου, των σχολείων κ.ά.

Τέλος, η φιλοξενία των προσφύγων μας κάνει πιο συνεπείς στη λειτουργία των κοινωνικών δομών του Δήμου.

Κλείνοντας, πιστεύω ότι το παράδειγμα της Λιβαδειάς είναι ήδη ένα δοκιμασμένο μοντέλο καλής πρακτικής που θα μπορούσε να επεκταθεί σε όλους τους Δήμους της χώρας, αντί για την κοστοβόρα και προβληματική σε πολλές περιπτώσεις, λειτουργία μεγάλων οργανωμένων δομών.

Το πρόγραμμά μας έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον και άλλων Δήμων, ενώ το εμπλουτίζουμε καθημερινά σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοσσία του ΟΗΕ.

Η αναπαραγωγή του κι από άλλους Δήμους της χώρας μπορεί να το αναδείξει σε βασικό πυλώνα του εθνικού σχεδιασμού.